

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

תורה – בראשית פרק לז'

(ז) וְהָיָה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהָיָה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם נֹצֵבָה וְהָיָה תְּסַבִּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיִן לְאֲלֵמְתִי: (ז) וְהָיָה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהָיָה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם נֹצֵבָה וְהָיָה תְּסַבִּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיִן לְאֲלֵמְתִי: (ז) וְהָיָה אֲנַחְנָא מֵאֲסָרִין אֲסָרִין בְּגוּ חֻקְלָא וְהָא קָמַת אֲסָרְתִי וְאִי אֲוֹדֶקֶפֶת וְהָא מִסְתַּחֲרוּ אֲסָרְתְּכוּן וְסָגְרוּ לְאֲסָרְתִי:

(ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחִיו הַמְּלֹךְ תְּמַלֵּךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שֵׁנָא אֲתוּ עַל חֻלְמְתֵינוּ וְעַל דְּבַרְיוֹ: (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחִיו הַמְּלֹךְ תְּמַלֵּךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שֵׁנָא אֲתוּ עַל חֻלְמְתֵינוּ וְעַל דְּבַרְיוֹ: (ח) וַאֲמָרוּ לִיה אַחוּהִי הַמְּלֹכוּ אֶת מִדְּמֵי לְמַמְלָךְ עֲלֵנָא אוֹ שׁוֹלְטָן אֶת סְבִיר לְמִשְׁלַט בְּנָא וְאוֹסִיפוּ עוֹד סְנוּ יִתִּיה עַל חֻלְמוּהִי וְעַל פִּתְגָמוּהִי:

(ט) וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיֹּסֶפֶר אֲתוּ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֻלְמְתִי חֲלוֹם עוֹד וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר בּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי: (ט) וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיֹּסֶפֶר אֲתוּ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֻלְמְתִי חֲלוֹם עוֹד וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר בּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי: (ט) וְחֵלֶם עוֹד חֻלְמָא אַחֲרָנָא וְאַשְׁתַּעֲי יִתִּיה לְאַחוּהִי וְאָמַר הָא חֻלְמִית חֻלְמָא עוֹד וְהָא שְׁמֵשׁא וְסִהְרָא וְחַד עֶשֶׂר בּוֹכָבִיא סָגְרוּ לִי:

(י) וַיֹּסֶפֶר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחִיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֻלְמָתְךָ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאַחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה: (י) וַיֹּסֶפֶר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחִיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֻלְמָתְךָ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאַחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה: (י) וְאַשְׁתַּעֲי לְאַבוּהִי וְלְאַחוּהִי וַיִּגְעַר בֵּיה אָבוּהִי וַאֲמָר לִיה מָה חֻלְמָא הַדִּין דִּי חֻלְמָתָא הַמִּיתָא נִיתִי אֲנָא וְאִמְךָ וְאַחִיךָ לְמִסְגַּד לְךָ עַל אֶרְעָא:

רס"י

צפניהם: ויגער בו – לפי שהיה מטיל שנאה עליו: הַבּוֹא נְבוֹא – והלא אֲמַךְ כְּכַר מִתְּהָא (ב"ר) והוא לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהַדְּבָרִים מִגִּיעִין לְצִלְהָא שְׂגָלְתוֹ כִּאֲמוֹ (ב"ר) ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלֹא דְבָרִים בְּטוֹלִים וַיַּעֲקֹב נִתְכוּוֹן לְהוֹרִיא הַדְּבַר מִלִּבּוֹ בְּנִי שֶׁלֹּא יִקְנֹאוּהוּ לְכַךְ אָמַר לוֹ הַבּוֹא נְבוֹא וְגו' כִּסֵּם שֶׁאֵלֹא בְּרַמְזָא כַךְ הִשְׁאֵר הוּא בְּטוֹל (ב"ר):

(ז) מאלמים אלמים – כתרומתו מאסרין אסרין עמרין וכן (תהלים קכו) נושא אלומותיו וכמוהו בלשון משנה והאלומות נוטל ומכריז: קמה אלומתי – נזקפה: וגם נצבה – לעמוד על עמדה בזקיפה: (ח) ועל דבריו – על דבתם רעה שהיה מביא לאזניהם: (י) ויספר אל אביו ואל אחיו – לאחר שספר אותו לאחיו חזר וספרו לאביו

נביא – עמוס ב יב-טו

(יב) וַתִּשְׁקוּ אֶת הַנְּזָרִים יַיִן וְעַל הַנְּבִיאִים צוֹיִתֶם לֵאמֹר לֹא תִנְבְּאוּ: (יב) וַאֲשַׁעֲיִתוּן יֵת מִלְפִּיכּוֹן בַּחֲמָרָא וְעַל נְבִיאֵי פְקִידֹתוֹן לְמִימַר לֹא תִתְנַבּוּן נְבוּאָה:

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

(יג) הִנֵּה אֲנֹכִי מַעֲיֵק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תָּעִיֵק הָעֵגְלָה הַמְּלֹאָה לָּהּ עֲמִיר: (יג) הא
אנא מיתי עליכון עקא ומעיק לכון באתרכון כמה דעיקא עגלתא דטעינא עמירא:
(יד) וְאָבַד מְנוּס מְקַל וְחֹזֵק לֹא יֵאֱמָץ כַּחוּ וְגִבּוֹר לֹא יִמְלֹט נִפְשׁוֹ: (יד) ויבד בית
עיקוקי מדקליל ודתקיף לא יחסין חיליה וגבר לא ישיזיב נפשיה:
(טו) וְתַפְּשׁ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט וְרֹכֵב הַסּוּס לֹא יִמְלֹט
נִפְשׁוֹ: (טו) ואחיד קשתא לא יקום ודקליל ברגליו לא ישתזיב ורכיב סוסיא לא ישיזיב נפשיה:

רש"י

(יג) ותסקו את הנזירים יין – שלא יורו
אתכם שהשיכור אסור להורות, ותסקו את
הנזירים יין, תרגס יונתן ואתעיתון ית
מלפיכון בחמר. לא תנצחו – לעמוס אה כן
אמליה כהן בית אל חוזה צרח כך אל ארץ

יהודה (עמוס ז): (יג) מעיק – תרגום של
מליק. תחתיכם – את תנייתכם. תעיק
העגלה – מכוזב משא שעליה: (טו) וקל
ברגליו לא ימלט – את נפשו:

בתובים – משלי ח יג-טז

(יג) יִרְאֵת יְהוָה שְׁנֵאת רָע גָּאָה וְגֵאוֹן וְדָרְךָ רָע וּפִי תִהְפְּכֹת שְׁנֵאתֶי: (יג) דחלתא
דיי סניא בישתא גאותא ורמותא וארחא בישתא ופומא הפיכא סניא אנא:
(יד) לִי עֵצָה וְתוֹשִׁיָּה אֲנִי בִּינָה לִי גְבוּרָה: (יד) די לי היא תרעיתא ומלכנא וביונא וגברותא:
(טו) בֵּי מְלָכִים יִמְלְכוּ וְרֹזְנִים יַחְקְקוּ צֶדֶק: (טו) מטול אנא מלכי מלכין ושליטי אנא משחא
בצדקותא:
(טז) בֵּי שָׂרִים יִשְׁרוּ וְנָדִיבִים כָּל שִׁפְטֵי צֶדֶק: (טז) מטול אנא רברבני מתרברבין וסרכי כלהון
דיני דתריצותא:

רש"י

(יג) יראת ה' שנאת רע – זהו המוסר
שהחכמה מכרזת לצריות:
(טו) בי מלכים ימלכו – שהדינים
והמשפטים אני מלמדם:

משנה – שבת פרק ט'

(א) אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִנִּין לַעֲבוּדָה זָרָה שְׁמִטְמָאָה בְּמִשְׁאָה בְּנֶדָה. שְׁנֵאמַר
(ישעיה ל) תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה יָצָא תֵּאמַר לוֹ. מִה נֶדָה מְטִמָּאָה בְּמִשְׁאָה, אִף
עֲבוּדָה זָרָה מְטִמָּאָה בְּמִשְׁאָה:
(א) אמר רבי עקיבא מנין
לעבודה זרה שטמאה במשא – אידי

לאיירי לעיל באסמכתא גבי חרס נקט
נמי להני קראי לאסמכתא, וקרא לתזרם

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

דרכי עקיבא ואמרי אינו מטמא אלא
צמגע כשרץ. והלכה כחכמים: חזרם כמו
(אשה) דוה – כלומר יהו צעינד כזרים
כמו דוה, כאשה נדה, כלכתיב (ויקרא טו)
והדוה צנדתה. וצעודה זרה משתעי
קרא:

(ב) מִנִּין לְסַפֵּינָה שְׁהִיא טְהוֹרָה. שְׁנַאֲמַר (משלי ל) דְּרֹךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם.
מִנִּין לְעֵרוּגָה שְׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טַפְחִים שְׁזוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמוּשָׁה
זְרַעוֹנִין, אֲרַבְעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֵרוּגָה וְאַחַד בְּאַמְצָעוֹ. שְׁנַאֲמַר (ישעיה
סא) כִּי כְּאֲרֵץ תּוֹעִיָּא צְמֻחָה וּבְגִנָּה זְרוּעִיָּה תַצְמִיחַ, זְרַעָה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא
זְרוּעִיָּה:

(ב"ב פ"ג מ"ג) היה גדר צינתיים זה
סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן
ואע"ג דינקי מתתאי, וכאן יש היכר גדול
שרוח זו זרועה כפון ודרום ורוח זו זרועה
מזרח ומערב. אבל בין זרע האמצעי
לזרעוני הרוחות אין היכר, ואי מקרבי
הוי ערבוב, הלכך כריך הרחק כדי יניקה:
שנאמר כי כארץ תוליא זמחה – תוליא
חד, זמחה חד, זרועיה תרי, תלמיח חד,
הרי חמשה. וששה טפחים ליכא למילף
מקרא, אלא קים להו לרבנן דחמשה
זרעונים בששה טפחים לא ינקי הרוחות
מן האמצעי ולא האמצעי מן הרוחות,
דשיעור יניקה כל זרע טפח ומחאה,
הילכך כי רמיז לקרא חמשה זרעונים,
בערוגה צת ששה טפחים קאמר. ובמס'
כלאים פירשתי הלכות ערוגה ופרטותיה
ודקדוקיה וכאן קילרתי:

(ג) מִנִּין לְפֹלְטָת שְׁכַבְתָּ זָרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שְׁהִיא טְמֵאָה. שְׁנַאֲמַר (שמות
יט) הָיוּ נְבוֹנִים לְשִׁלְטַת יָמִים. מִנִּין שְׁמֵרְחִיצִין אֶת הַמִּילָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
שְׁחָל לְהָיוֹת בְּשֶׁבֶת. שְׁנַאֲמַר (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם
בְּאֲבִים. מִנִּין שְׁקוֹשְׁרִין לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֵאשִׁי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח. שְׁנַאֲמַר
(ישעיה א) אִם יְהִיוּ חֲטָאֵיכֶם בְּשָׁנִים בְּשֶׁלַּג יִלְבִּינוּ:

וקרינן ציה שכבת זרע הראוי להזריע:
לשלת ימים – דהקפיד הכתוב על
טמאי קרי צמתן תורה לכך הפרישן

כמו דוה הוא סמוך לקרא ללא יסאר
צמכיתתו חרם לאייתי לעיל. אי נמי
משום דצעי למתני מנין שמרחיצין את
המילה וכו' תנא להנך מנין דדמו לה:
מטמאה צמשא – הגשא אותה יצבם
בגדיו ואפילו לא נגע בה, כגון שהיתה
צקופה וכיוצא בה. ואפליגו רבנן עליה

רע"ב – (ב) שהיא טהורה – שאינה
מקבלת טומאה: כלב ים – ופשיטא
לאינה כלב ים היא, אלא לאשמועינן
דספינה הרי היא כים, מה ים טהור אף
ספינה טהורה. ואפילו היא של חרם,
ואפילו טעונה ציבשה והורידה לים:
שזרעים בה חמשה זרעונים – ויש בה
כדי להפריש ציניהן הפרש הראוי ולא הוי
ערבוב: ארבעה בארבע רוחות הערוגה
– ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן
וצאמלע אינו זרע אלא גרעין אחד, כדי
שהיה הגרעין שצאמלע רחוק שלשה
טפחים מן הזרוע שצכל רוח, דשיעור
יניקה כל זרע טפח ומחאה. ואף על פי
שאכל הקרנות שצרוחות הזרעים קרובים
זה לזה ואין ציניהם הרחקה שלשה
טפחים ויונקים זה מזה, אין כאן צית
מיחוש, דאכלאים כלבד קפיד קרא ללא
להוי ערבוב, ולניקה לא חיישינן, כדתנן

רע"ב – (ג) שהיא טמאה – ליום
השלישי אכתי לא מסרחא שכבת זרע
וראויה לקלוט ולהיות ולד נוצר ממנה,

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

השלישי טמאה, ולית הלכתא [כוותיהו]:
מנין שמרחילין וכו' – אפילו בחמין
שהוחמו בשבת, דאף ציום השלישי מסוכן
הוא, וכל שכן ראשון ושני. והמים חמין
מחזיקין לגוף הטינוק ומבריחין אותו:
לשון של זהורית – כמין לשון של אמר
אדום היו קושרין חליו בראש שעיר
המשתלח לעזאזל וחליו בצוק, וכשהיה
דוחה השעיר למטה היה הלשון ההוא
מלצין ויודעין שנתכפרו עוונותיהם:

שלשה ימים, ולא חש אס יפליטו אחר כך
ציום רביעי להפרשה, למסריח ואינו
ראוי להזריע. ופסק ההלכה, שהפולטת
ציום השלישי טהורה, ומתני' משצטח
היא, ותני מנין לפולטת שצבת זרע ציום
השלישי שהיא טהורה שנאמר היו נכונים
לשלשת ימים, ושלשת ימים לאמר קרא
היינו ליום השלישי, דציום שלישי
להפרשה ניתנה תורה. אי נמי לא
משצטח היא אלא [רבנן דר'] אלעזר בן
עזריה היא, דסבירא [להו] הפולטת ציום

(ד) מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הפפורים. אף על פי שאין ראיה
לדבר, זכר לדבר, שנאמר (תהלים קט) ותבא במים בקרבן וכשמן
בעצמותיו:

אלא שהיא אסורה:

רע"ב – (ז) מנין לסיכה שהיא כשתיה
– לא כשתיה ממש לחיובי עלה כרת

(ה) המוציא עצים, כדי לבשל ביצה קלה. תבלין, כדי לתבל ביצה קלה,
ומצטרפין זה עם זה. קלפי אגוזים, קלפי רמונים, אסטיס ופואה, כדי
לצבע בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים, נתר ובורית, קמוניא ואשלג,
כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה. רבי יהודה אומר, כדי להעביר על
הקתם:

ומזהיר, וקוריס לו אלו"ס זלע"ז: צורית
– מין מוח שמנקה ומטהר: קמוניא –
עשב שמנקה זעפרו את הידים להעביר
את הזוהמא, ובלשון תלמוד קרוי שלוף
דוז, ובערבי קורין לו אלק"לי: ואשלג –
לא אחרת לי מה הוא: על הכתם –
הנמצא בצגד ואין ידוע אם דם נדה הוא
אם לאו, מעבירין עליו שבעה דברים
לצדוק אותו בהם, ומכללם ארבעה סמנין
הללו. ואין הלכה כרבי יהודה:

רע"ב – (ה) ביצה קלה – ביצה
תרנגולת שהיא קלה לבשל יותר מכל
שאר ביצים. ולא כדי לבשל כולה אלא
כגוררת ממנה טרופה ונתונה באלפס:
ומצטרפין – כל מיני תבלין זה עם זה:
אסטיס – נ"ל בלשון ערבי, וכצעו דומה
לחלת: ופואה – שורש עשב שצובעין
בהם אדום, ובערבי אלפ"ה: בסבכה –
בראש הסבכה שעשויה כקליעה נותנים
מעט צגד: נתר – מין אדמה הוא

(ו) פלפלת, כל שהיא. ועטרן, כל שהוא. מיני בשמים ומיני מתכות, כל
שהן. מאבני המזבח ומעפר המזבח, מקק ספרים ומקק מטפחותיהם, כל
שהן, שמוצניעין אותן לגגן. רבי יהודה אומר, אף המוציא ממשמשי
עבודה זרה, כל שהוא, שנאמר (דברים יג) ולא ידבק בידך מאומה מן
החרם:

עטרן כל שהוא – שמרפאים בו מי שיש
לו כאב חלי הראש: מיני בשמים כל שהן

רע"ב – (ו) פלפלת כל שהוא – לחזיא
לרית הפה. ואין זה פלפל המצוי בינינו:

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

מאומה – אלמא אחסזיה קרא
לאיסוריה. ותקון גדול הוא עושה
כשמוציא עבודה זרה מזיתו. ואין הלכה
כרבי יהודה:

– לריח טוב: מיני מתכות כל שהן –
שראו לעשות מהן לרבו, קטן: מהק –
רקב הנופל מספרים או ממטפות שבלו,
לשון המק בשקו (זכריה יד): שמלניעים
אותו לגנוז – שכל דבר קודש טעון גניזה:

(ז) המוציא קפת הרוכלין, אף על פי שיש בה מינין הרבה, אינו חיב
אלא חטאת אחת. זרעוני גנה, פחות מפרוגרת. רבי יהודה (בן בתירא)
אומר, חמשה. זרע קטואין, שנים. זרע דלועין, שנים. זרע פול המצרי,
שנים. חגב חי טהור, כל שהוא. מת, פרוגרת. צפרת פרמים, בין חיה
בין מתה, כל שהיא, שמעניעין אותה לרפואה. רבי יהודה אומר, אף
המוציא חגב חי טמא, כל שהוא, שמעניעין אותו לקטן לשחק בו:

המלך, והוא שקורין לו פאסל"י בלע"ז:
חגב חי כל שהוא – שמלניעין אותו
לקטן לשחוק בו: מת פרוגרת – כלן
שאר אוכלין: ליפורת כרמים – עוף
שמלניעין בין הדקלן הבחורים: בין חיה בין
מתה כל שהוא – שעושין ממנו רפואה
לפקח ולהחכים: חגב חי טמא כל שהוא
– ותנא קמא סבר, טמא אין מלניעין
אותו לחינוק, דילמא מיית ואכיל ליה –
ואין הלכה כרבי יהודה:

רע"ב – (ז) הרוכלין – מוכרי בשמים
לקטוני נשים. ויש להם קופות קטנות
לכרורות הבשמים: אינו חייב אלף חטאת
אחת – לכולן חלה הולאה היא: פחות
מפרוגרת – אף על גב דכל האוכלין
שיעורן פרוגרת, הני כיון דלזריעה קיימי
אפילו בפחות מפרוגרת נמי מחייב. ואין
הלכה כרבי יהודה בן בתירא שאומר
חמשה: זרע קטואין – חסוד משאר
זרעוני גנה, וכן זרע דלועין וזרע פול

גמרא – שבת דף פ"ט ע"ב

כשנים כשני מיבעי ליה אמר רבי יצחק אמר להם הקדוש ברוך הוא
לישראל אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי
בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו: דרש רבא מאי דכתיב לכו נא ונוכח
יאמר ה' לכו נא בואו נא מיבעי ליה יאמר ה' אמר ה' מיבעי ליה לעתיד
לבא יאמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו
אתכם ויאמרו לפניו רבונו של עולם אצל מי נלך אצל אברהם שאמרת לו
ידוע תדע ולא בקש רחמים עלינו אצל יצחק שבירך את עשו והיה כאשר
תריד ולא בקש רחמים עלינו אצל יעקב שאמרת לו אנכי ארד עמך
מצרימה ולא בקש רחמים עלינו אצל מי נלך עכשיו יאמר ה' אמר להן
הקדוש ברוך הוא הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג
ילבינו: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב כי אתה
אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו
מעולם שמך לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בניך חטאו

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

לי אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עליהו אמר ליה בניך חטאו אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה אמר לו ליצחק בניך חטאו לי אמר לפניו רבונו של עולם בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת עליהו פשו להו חמשין דל עשרין וחמשה דלילותא פשו להו עשרין וחמשה דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבית נפשי קמך פתחו ואמרו (כי) אתה אבינו אמר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקדוש ברוך הוא ומחוי להו יצחק הקדוש ברוך הוא בעינייהו מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך:

רש"י על הגמרא

מאהבה כזנים: דל עשרין דלא ענשת להו – שכן מצינו בדור המדבר שלא ענש הקדוש ברוך הוא אלא מעשרים שנה ומעלה, דכתיב (במדבר יד) במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' מצן עשרים שנה ומעלה אשר הלינותם עלי: כי אתה חצינו – כנגד יצחק אמרו, והוא אמר להם הראו כנגד הקדוש ברוך הוא שהוא חציכם:

כשני מיצעי ליה – דומיא דכשג, דלא כתיב כשגים: ארד עמך אעלה גם עלה – כאן רמז ארבע גליות גם ריבויא הוא: יאמר ה' – אתה אמור התוכחה, וכך אנו תולין: ימחו – הואיל שחטאו, ויתקדש שמך בעולם כשתעשה דין בעוברין על דברך: קראת להו בני בכורי ישראל – שהיה גלוי לפניך שהן עתידין לומר לפניך בסיני נעשה ונשמע, לקבל עולך

זוהר – וישב דף קע"ט ע"ב

ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים. רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יט) תורת יי תמימה משיבת נפש (מאן דבטיל מילי דאורייתא כאילו חריב עלמא שלי). פמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא להוי ליה חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי, וזכי בתרין עלמין. ואפילו מאן דאשתדל באורייתא ולא ישתדל בה לשמה בדרךא יאות, זכי לאגר טב בעלמא דין, ולא דייגין ליה בההוא עלמא:

ותא חזי, פתיב, (משלי ג) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארך ימים בההוא

חק לישראל – פרשת וישב יום ב'

עֲלֵמָא דְבִיָּה אֹרְכָא דְיוֹמִין. וְאִינּוֹן יוֹמִין אִינּוֹן יוֹמִין וְדָאֵי, תַּמּוֹן אִיְהוּ דְחֻצְנֹו דְקְדוּשָׁא דְלְעִילָא דְאֶתְרַחֲיִץ בְּרַ נְשׁ בְּהָאֵי עֲלֵמָא לְאֶשְׁתַּדְלָא בְּאוֹרֵייתָא, לְאֶתְתַקְפָּא בְּהֵהוּא עֲלֵמָא (דף קפה ע"א) בְּשִׁמְאֵלָה עוֹשֵׁר וְכְבוֹד, אֲגַר טַב וְשִׁלּוּה אִית לִיה בְּהָאֵי עֲלֵמָא:

וְכָל מֵאן דִּישְׁתַּדְלָא בְּאוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, כַּד נָפִיק מֵהָאֵי עֲלֵמָא, אוֹרֵייתָא אֲזֵלָא קַמִּיה וְאֶכְרֹזַת קַמִּיה וְאֲגִינַת עֲלִיהָ, דְלֵא יִקְרְבוֹן בְּהַדְיָה מְאֵרִיהוֹן דְּדִינָא. כַּד שָׁכִיב גּוּפָא בְּקַבְרָא, הִיא נְטֻרַת לִיה. כַּד נְשָׁמְתָא אֲזֵלָא לְאֶסְתַּלְקָא לְמִיתַב לְאֶתְרָה, אִיְהִי אֲזֵלָא קַמִּיה דְּהֵהִיא נְשָׁמְתָא. וְכַמְה תַרְעִין אֶתְכֵרוּ מִקַּמְה דְּאוֹרֵייתָא עַד דְּעָאלַת לְדוּכְתָהּ. וְקִימָא עֲלִיהָ דְּבַר נְשׁ עַד דִּיתְעַר בְּזַמְנָא דִּיקוּמוֹן מִתְיָא דְעֲלֵמָא, וְאִיְהִי מִלְפָּא סְנִיגוּרָא עֲלִיהָ:

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (משלי ו) בְּהַתְהַלְכְּךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ. בְּהַתְהַלְכְּךָ תִּנְחָה אֶתְךָ, כַּמְה דְּאֶתְמֹר. בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ, בְּשַׁעֲתָא דְשָׁכִיב גּוּפָא בְּקַבְרָא, דְּהָא כְּדִין בְּהֵהוּא זַמְנָא אֶתְדִן גּוּפָא בְּקַבְרָא וְכְדִין אוֹרֵייתָא אֲגִינַת עֲלִיהָ. וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ כַּמְה דְּאֶתְמֹר בְּזַמְנָא דִּיתְעַרוֹן מִתִּי עֲלֵמָא מִן עַפְרָא. הִיא תְּשִׁיחֶךָ לְמַהוּי סְנִיגוּרֵיָא עֲלֶיךָ:

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ה

(י) וכל תלמיד חכם שדעותיו מכוונות אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה אע"פ שלא למד ממנו כלום:

(יא) הרב המובהק שרצה למחול על כבודו בכל הדברים האלו או באחד מהן לכל תלמידיו או לאחד מהן הרשות בידו ואע"פ שמחל חייב התלמיד להדרו ואפילו בשעה שמחל:

(יב) כשם שהתלמידים חייבין בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד את תלמידיו ולקרבן כן אמרו חכמים יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך וצריך אדם להזהר בתלמידיו ולאזהבם שהם הבנים המהנים לעולם הזה ולעולם הבא: